

AZ EMBERI JOGOK VILÁGNAPJA

Idei sorozatunk utolsó világnapja az 1948-ban deklarált Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatához köthető. Méltó zárása a tizenhét Fenntartható Fejlődési Célnak, mintegy keretet adva ezzel mindegyiküknek. Az emberi jogok világnapja kapcsán arra keressük a választ, hogy hogyan befolyásolják az emberi jogokat azok a problémák, melyekre a célokat kitűzték. És mert a gyermekek jogainak világnapja is erre az időszakra esik, akik a jövő generációi, a fenntartható fejlődés alapelveinek fókuszpontjai, így elengedhetetlen, hogy erről a világnapról is megemlékezzünk.

A

Az emberi jogok világnapját minden évben december 10-én ünnepeljük. 1948-ban az ENSZ Közgyűlése ezen a napon írta alá az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát, amely deklarálta azokat az elidegeníthetetlen jogokat, amelyek minden embert megilletnek – nemtől, bőrszíntől, vallástól, politikai hovatartozástól függetlenül. A dokumentumot azóta több mint 500 nyelvre fordították le, ezzel pedig a történelem legtöbb nyelvre lefordított szövegévé vált.

Az emberi jogok olyan jogok, melyek minden emberi lényt megilletnek születésétől fogva. Spektrumuk igen széles, így az olyan alapvető jogok, mint az élethez való jog és azok, amelyek értelmet adnak emberi létezésünknek, mind beletartoznak. Ilyen többek között az élelmiszerhez és ivóvízhez, az oktatáshoz, a munkához, az egészséghez, valamint a szabadsághoz való jog.

Az emberi jog mint fogalom már 2500 évvel ezelőtt is megjelent a mai Irak területén. Kurus perzsa király rabszolgákat szabadított fel, és szabad vallásgyakorlást hirdetett birodalmában. 1215-ben a brit Magna Carta deklarált bizonyos emberi jogokat, és magát a királyt is a törvény hatálya alá helyezte. 1776-ban az Egyesült Államok Függetlenségi nyilatkozata kikiáltotta az élethez való jogot, a szabadságot és a boldogság kereséséhez való jogot.

Külön érdekesség, hogy 2011-ben az ENSZ az internethez való hozzáférést is alapvető emberi joggá nyilvánította, valamint talán kevesen sorolnák ide, de mindenkinek joga van a kikapcsolódáshoz és a fizetett szabadsághoz is.

Az emberi jogok szempontjából kritikusnak minősített régiókban általában a gyermekek alapvető jogai is sérülnek. Világszerte közel 300 ezer gyermek katona van belekényszerítve nap mint nap kisebb-nagyobb konfliktusba, 120 millió gyermek és serdülő soha nem kapta meg a lehetőséget, hogy iskolába járjon, vagy kényszerítették annak félbehagyására, és közel 160 millió fiatalok válik gyermekmunka áldozatává.

Tizenegy évvel az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának kiadása után, 1959. november 20-án fogadta el az ENSZ Közgyűlése a gyermekek jogairól szóló nyilatkozatot is. Azóta erre az időpontra, azaz november 20-ra teszik a gyermekek jogainak világnapját. A nyilatkozat alapvető célja: „hogy a gyermek gyermekora boldog legyen”, s olyan konkrét jogokat fogalmazott meg,

mint például a névhez, az állampolgársághoz és az oktatáshoz való jog. Kimondja, hogy a földkerekség minden gyerekének joga van a biztonsághoz, a tiszta ivóvízhez, élelmiszerhez, orvosi ellátáshoz, az egyszeri és megismételhetetlen gyerekkorhoz. Joguk van ahhoz is, hogy információt kapjanak az életüket érintő fontos kérdésekről, elmondhassák a véleményüket, mi felnőttek pedig figyeljünk rájuk.

A nyilatkozat nem volt kötelező erejű, így harminc évvel később ugyanezen a napon, 1989. november 20-án az ENSZ Közgyűlése elfogadta a gyermekek jogairól szóló egyezményt, és 1990. szeptember 2-án lépett hatályba. A dokumentum a gyermek érdekét, mint „mindenek felett álló”, levezethetetlen értéket, alapjogként határozza meg.

Idén a gyermekek jogainak világnapján az UNICEF arra szólít fel mindenkit, hogy osszon meg pozitív üzenetet a gyerekek egyenlőségéről és befogadásáról, miközben várhatóan ismét sok látványosság borul majd kékbe nemcsak a világban, de Magyarországon is.

A VILÁGNAP KAPCSOLÓDÁSA AZ ENSZ FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLJAIHOZ

A fenntarthatósági törekvések nem valósíthatók meg az emberi jogok területén tett előrelépések nélkül, és ez fordítva is igaz, azaz a fenntartható fejlődési célok csorbulása is kihat az emberi jogokra. Így kijelenthető, hogy gyakorlatilag minden Fenntartható Fejlődési Cél, azaz SDG kapcsolódik valamilyen módon az emberi jogok kérdésköréhez.

Az **SDG 1**, azaz a szegénység felszámolása szoros összefüggésben áll a méltóságteljes életkörülményekhez, a lakhatáshoz, a szociális biztonsághoz való joggal. Ott, ahol az élethez az alapvető feltételek sincsenek biztosítva, és az emberek mindennapját a nélkülözés határozza meg, nem beszélhetünk fenntarthatóságról.

Az **SDG 2-ben** kitűzött, az éhezés megszüntetésére irányuló cél a megfelelő mennyiségű és minőségű élelemhez való hozzáférés jogához kötődik. Az elmúlt évtizedekben

világszinten csökkent az éhezők száma, az utóbbi pár évben azonban a Covid-19-világjárvány, a háborús konfliktusok és a klímaváltozás miatt újra emelkedésnek indult. A jelenlegi becslések szerint a globális népesség 10 százalékát érinti az éhínség, ami csaknem 800 millió embert jelent.

Az egészség és jólét elérése, vagyis az **SDG 3** számos módon fűződik az emberi jogokhoz: gondoljunk csak az egészséghez és az élethez való jogra, vagy az anyák és gyermekek különleges védelmére irányuló jogokra.

Az **SDG 4** értelmében mindenkit megillet a minőségi oktatáshoz és az életen át tartó tanuláshoz való hozzáférés, azonban az ENSZ legfrissebb jelentése szerint a világon továbbra is nagyon sok, több mint 200 millió gyermek marad ki az oktatásból. Ez szorosan kapcsolódik az **SDG 5-höz**, amely a nemek közötti egyenlőség

elérésére irányul, mert bár e tekintetben tapasztalható volt javulás az utóbbi években, az oktatásból való kiszorulás továbbra is nagyobb mértékben érinti a lányokat, mint a fiúkat.

Víz nélkül nincs élet, ezért a fenntartható fejlődési célok között külön, az **SDG 6-ban** jelenik meg a tiszta víz és az alapvető köztisztaság biztosítása mindannyiunk számára, az ezekhez való hozzáférés emberi jognak tekinthető.

Valószínűleg az emberi jogok kapcsán először nem a megfizethető, biztonságos és fenntartható energiaforrásokra gondolunk, pedig ezek az **SDG 7-ben** rögzített globális célok is köthetők a megfelelő életkörülményekhez, illetve a tudományos fejlődés biztosította előnyökhöz való hozzáféréshez.

Az **SDG 8**, azaz a tisztességes munka és gazdasági növekedés megteremtésével összefüggésben a méltóságteljes munkakörülményekhez való jog, illetve a rabszolgaság, a kényszmunka, az emberkereskedelem és a gyermekmunka tiltása említendő. A szigorú nemzetközi jog ellenére a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet és az UNICEF

tavalyi jelentése szerint továbbra is több mint 160 millió, azaz minden tizedik gyermek végez kényszermunkát a világon.

Az ipar, innováció és infrastruktúra területén fejlesztendő célokat rögzítő **SDG 9** többek között a tisztességes lakhatás és az információhoz való jog révén köthető az emberi jogokhoz.

Az egyenlőtlenségek csökkentését kitűző **SDG 10** elképzelhetetlen az emberi jogok fogalma nélkül. Az **SDG 10** kapcsán leggyakrabban a gazdasági és jövedelemegyenlőtlenségekre gondolunk, pedig valójában olyan fontos részcélokat is magában foglal, mint az esélyegyenlőség megteremtése, a közéletben való részvételhez (például a választási részvételhez) való jog biztosítása, a diszkrimináció felszámolása vagy a szociális biztonsághoz való jog.

A fenntartható városok és közösségek, vagyis az **SDG 11** tekintetében szintén meg kell említenünk a megfelelő lakhatási körülményeket és a természeti katasztrófák elleni védelmet, de az olyan nehezebben körülírható jogokat sem szabad figyelmen kívül hagyunk, mint a kulturális önrendelkezés szabadsága.

Az **SDG 12** magában foglalja a felelős fogyasztás és termelés területén elérendő célokat, amelyek elvá-

laszthatatlanok a megfelelő élelemhez és a tiszta ivóvízhez való jogoktól.

A környezet megóvásával foglalkozó **SDG 13, 14 és 15**, vagyis az éghajlatváltozás elleni fellépés, az óceánok és tengerek védelme és a szárazföldi ökoszisztémák védelme ugyancsak szorosan köthetők az előző célok kapcsán említett egészséghez, a megfelelő élelemhez, a tiszta ivóvízhez való jogokhoz. Továbbá olyan elvontabb és nehezebben megragadható, ún. harmadik generációs jogokhoz is fűződnek, mint a népek joga az emberiség közös örökségéből való részesedéshez, vagy az egészséges környezethez való jog. Ezek esetén gyakran a jogok tartalma, alanya és kötelezettje is nehezen meghatározható, ezért azok számonkérése is nehézségekbe ütközik.

Az **SDG 16** a béke, igazság és erős intézmények létrehozását foglalja magában. A békés, befoga-

dó társadalmi berendezkedés, a jogbiztonság és a törvények uralma, az intézmények hatékony és átlátható működése elvont célkitűzéseknek hathatnak, pedig ezek hiányában sem a társadalmi fenntarthatóság, sem az emberek jóléte nem érhető el.

Végül, de nem utolsósorban az **SDG 17** a közös célokért való partnerségek erősítését tűzi zászlajára, amely elsősorban a tudományos fejlődés biztosította előnyökhöz való hozzáférés, a fejlesztésekhez és a nemzetközi együttműködéshez való jog révén kapcsolódik az emberi jogokhoz.

A nők helyzetével foglalkozó albizottság: libanoni, lengyel, dán, domínikai és indiai hölgyek egyeztetnek a kézirat kapcsán. Hansa Mehta (jobb szélén) indiai származású, női jogokért küzdő aktivista volt. Neki tulajdonítják a nyilatkozat szövegezésének egy fontos változtatását. A „Minden férfi szabadnak és egyenlőnek születik” frázist a következőre módosította: „Minden emberi lény szabadnak és egyenlőnek születik”

AZ EMBERI JOGOK EGYETEMES NYILATKOZATA

Az emberi jogok történetének egyik – ha nem a legfontosabb – mérföldköve a 30 cikkelyből álló Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának kiadása volt. A kéziratát a II. világháborút követően, 1948-ban különböző jogi és kulturális hátterű, a világ számos régióját képviselő emberek bevonásával készítették el az ENSZ Közgyűlése megbízásából.

A nyilatkozat szövegezésének összeállításával kapcsolatos főbb döntéseket a nyolctagú szerkesztőbizottság hozta meg, melyben egyedüli nőként Eleanor Roosevelt kapott helyet. Az egykori first ladynek kiemelt jelentőséget tulajdonítanak a nyilatkozat elkészültében, hiszen a hidegháború Nyugatot és Keletet megosztó feszült légkörben tekintélyét kihasználva képes volt egy közös cél felé terelni a bizottság munkáját.

Az egyetemes nyilatkozat kimondja, hogy az emberi faj minden tagjának eredendő joga van a szabadsághoz, az igazságos bánásmóddhoz és a békéhez. A nyilatkozat magában foglal polgári és politikai jogokat is, úgymint az élethez, a véleménynyilvánításhoz és a magánélethez való jog. Ezenfelül helyet kapnak benne gazdasági, társadalmi és kulturális vonatkozású jogok is: például a szociális biztonsághoz, az egészséghez és az oktatáshoz való jog.

Fontos tisztában lenni vele, hogy univerzális hatálya ellenére a nyilatkozat nem szerződés, így nem tulajdonítható neki semmilyen jogszabályi kötelezettség az országokra nézve. Azonban, mivel a nemzetközi közösség alapvető értékrendjét foglalja magában, az elmúlt hetven év során számos nemzetközi és nemzeti emberi jogi törvény kidolgozása során használták referenciapontként. Ezek közül a legjelentősebb az ENSZ Közgyűlése által 1966-ban elfogadott Polgári és politikai jogok nemzetközi egyez-

Eleanor Roosevelt és az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata

ségokmánya, valamint a Gazdasági, társadalmi és kulturális jogok nemzetközi egyezségokmánya, amelyekben a 171 aláíró ország (köztük hazánk is) kötelezettséget vállalt az emberi jogok betartására határain belül.

A világháború által feldúlt világ romjai között íródott, immár több mint 70 éves dokumentumnak napjainkban is van relevanciája. Amellett, hogy nemzetközi emberi jogi szerződések alapjául szolgált, számos emberi jogi szervezet merít inspirációt soraiból.

AZ EMBERI JOGOK ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ

Az emberi jogok történetének áttekintése után érdemes röviden kitérni arra is, hogy hogyan jelenik meg a kérdéskör az Európai Unió szintjén.

Az Európai Unió működésében a kezdetektől fogva kulcsfontosságú szerepet kap az emberi jogok védelme. Ennek egyik legkésebb bizonyítéka az Európai Tanács által 1950-ben kiadott Emberi Jogok Európai Egyezménye („Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény”), amelynek betartása felügyeletére hozták létre Strasbourgban az Emberi Jogok Európai Bíróságát.

Az ezt követő évtizedek során az európai integráció erősödésével az emberi jogok területén való egységes állásfoglalás és politikai deklaráció is igényként merült fel. Elsőként az 1999-es kölni csúcson tettek javaslatot egy az összes tagállamra vonatkozó emberi jogokkal foglalkozó dokumentum megalkotására, majd többéves munka és egyeztetés után adták ki az Alapvető jogok chartáját, amelyet végül a 2009-ben elfogadott Lisszaboni Szerződés emelt kötelező erőre.

A közös dokumentum létrehozása mellett az Európai Unió számos módon és az egyes intézményekben különböző hatáskörökben járul hozzá ezen jogok érvényesítéséhez. Az Európai Tanácsban külön emberi jogi munkacsoport

foglalkozik a nemzetközi ügyekkel és képviseli a közösség álláspontját a multilaterális fórumokon, így az ENSZ Emberi Jogi Tanácsában is. A közösség tagjai felé is szigorú elvárásokat támasztanak e tekintetben: az Európai Tanácsban az emberi jogok megsértése tagállami szinten a szavazati jog felfüggesztésével is jár.

Az Európai Parlament 1975-ben fogadta el a Helsinki Záróokmányt, amelyben többek között az emberi jogok védelmével kapcsolatban tettek politikai kötelezettségvállalást. A dokumentumban alapelveként rögzítik: „az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartása, beleértve a gondolat, a lelkiismeret, a vallás és a meggyőződés szabadságát”. Ez az év azért is volt meghatározó, mert ekkor nyerte el a Nobel-békedíjat Andrej Szaharov orosz politikai menekült, aki a Szovjetunió Emberi Jogi Bizottságának létrehozásában vett részt. Munkássága elismeréseként az Európai Parlament 1988-ban megalapította a Szaharov-díjat, amelyet azóta is minden évben az emberi jogok védelméért és a gondolatszabadságért harco-

TIPPEK, AMELYEKET EGYÉNI SZINTEN TEHETSZ AZ EMBERI JOGOK VÉDELMEBEN:

- Válassz magadnak egy ügyet, ami fontos számodra, és próbálj minél több információt gyűjteni a témában! Lehet az a női egyenjogúság, az egészséges környezethez való jog vagy a béke. A lényeg, hogy tudj vele azonosulni!
- Cselekedj, szólalj fel az ügyed védelmében!
- Ha teheted, támogasd azoknak a civil szervezeteknek a munkáját, amelyek sokat dolgoznak választott ügyed védelmében!
- Környezetekben határozottan lépj fel a diszkrimináció ellen!
- A pénzed szavazat. Vásárolj olyan ruhákat és élelmiszereket, melyeken tanúsítvány jelzi, hogy etikus forrásból származnak, így előállításuk nem kötődik kényszer- vagy gyermekmunkához!

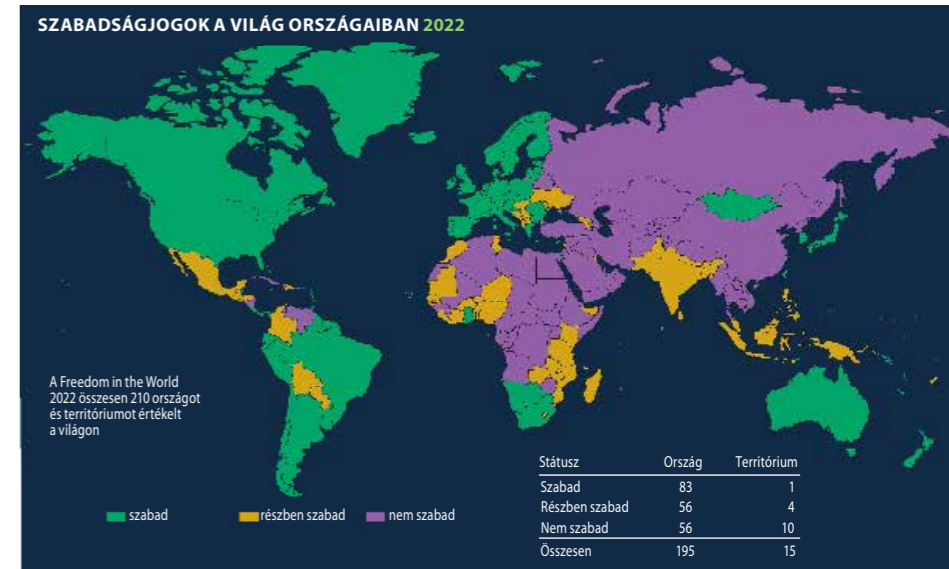
ló személyeknek vagy csoportoknak ítélnék oda. A korábbi díjazottak között a fehérorosz demokratikus ellenzék, Malála Júszafzai a lányok tanuláshoz való jogáért küzdő pakisztáni emberi jogi aktivista, illetve Alekszej Navalnij bebörtönzött orosz ellenzéki politikus is szerepel.

Az Európai Bizottság különböző szakpolitikákban érinti az emberi jogok védelmének kérdését. E szempontból meghatározó a 2011-től tevékenykedő Európai Külügyi Szolgálat munkája, amely a nem uniós országokkal való diplomáciai kapcsolatokat tartja fenn, és egyebek mellett a humanitárius segítségnyújtás, az éghajlatváltozás elleni küzdelem és az emberi jogok érvényre juttatásában végez tevékenységeket.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége szakértői testületként elemzéseket készít az emberi jogok helyzetéről, és tanácsokat ad annak javításához a szervek és a döntéshozók számára. Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) tevékenysége igen átfogó, az emberi jogokkal kapcsolatosak között említendő a választások tisztaságának ellenőrzése a demokratikus berendezkedés megőrzése szempontjából, a nemzeti kisebbségek helyzetének segítése és a diszkrimináció elleni küzdelem.

EMBERI JOGI SZEMPONTBÓL KRITIKUS RÉGIÓK, ORSZÁGOK

A Fund for Peace, az erőszakos konfliktusok megelőzésével foglalkozó nonprofit kutatási és oktatási intézmény ez évi jelentése alapján az emberi jogok és a jogállamiság tekintetében legrosszabb helyezést elérő nemzetek közé Jemen, Irán, Kína, Egyiptom és a Közép-afrikai Köztársaság került. A demokrácia, illetve a politikai és emberi jogok helyzetével foglalkozó Freedom House tavalyi jelentése pedig arra a megdöbbentő statisztikára hívja fel a figyelmet, miszerint a világban 10-ből 8 ember csak részben vagy egyáltalán nem szabad országban él. Az ő értékelésük szerint a politikai és állampolgári jogok tekintetében a legrosszabbul teljesítő országok között Dél-Szudán, Szíria, Türkmenisztán, Eritrea és Észak-Korea szerepel. A tanulmány megállapítása szerint a szabadságjogok korlátozása

Szabadságjogok a világ országaiban. A zöld a teljesen szabad, a narancs a részben, a lila pedig az egyáltalán nem szabad országokat jelöli a politikai és állampolgári jogok tekintetében

nem csak a fejlődő országokban jelent problémát: az európai régió továbbra is tartja vezető szerepét az emberi jogok védelmének tekintetében, ugyanakkor az illiberális rendszerek előretörése a demokratikus rendszerek válságára és egyúttal a személyiségjogok korlátozására is figyelmeztet.

Mindkét említett jelentés hangsúlyozza, hogy az utóbbi néhány évben globálisan romló tendenciák tapasztalhatók a szabadságjogok területén, amelyek főleg az emberi jogi aktivisták és a civil társadalom elleni elnyomásban, a médiaszabadság korlátozásában és az újságírók elleni erőszakban mutatkoznak meg. Az elmúlt időszakban tapasztalható aggasztó visszacsúszások ellenére a Freedom House jelentése hangsúlyozza, hogy jelenleg még mindig szabadabb világban élünk, mint 40 évvel ezelőtt, hiszen az elmúlt években több tucat államban demokratikusan választott kormányok váltották fel az emberi jogokat figyelmen kívül hagyó diktatúrákat és az autoriter rezsimeket.

A nemzetközi gyermekjogokkal foglalkozó civil szervezet, a Humanium az ENSZ, az UNICEF, a Világbank és az országok egészségügyi statisztikáiból nyert adatokból számított index alapján értékeli a gyermekek helyzetét. A mutatóban az alapvető szabadságjogok – mint az oktatáshoz való jog – megvalósulásán kívül a gyermekek jólétét meghatározó egyéb tényezőket is figyelembe vesznek, így a születéskor várható élettartamot, illetve a háborúnak vagy a kényszerházasságnak való kitettséget. A rangsor szerint utolsó helyeken Csád, Szomália, Afganisztán, a Kongói Demokratikus Köztársaság és Niger állnak, vagyis az elemzés szerint ezek azok az országok, ahol a legnehezebb gyermeknek lenni. Ezek az államok az

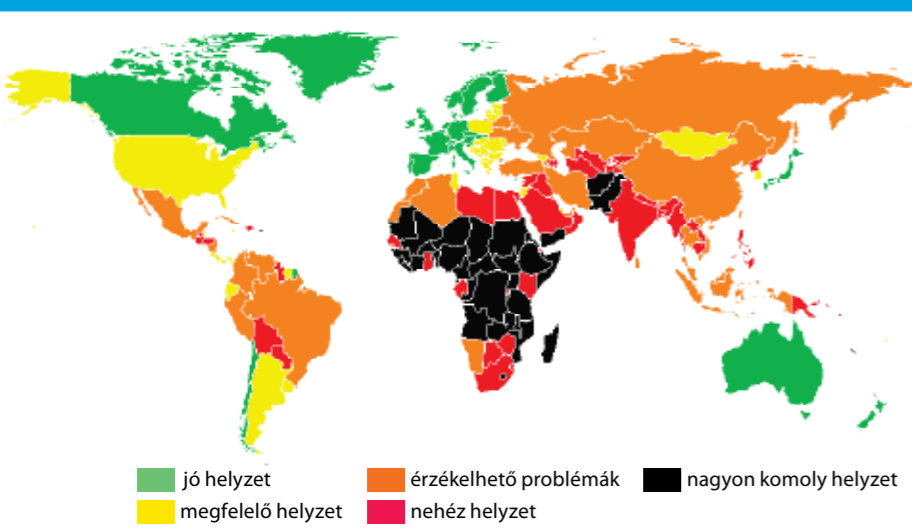

1–10-ig terjedő skálán mind 2 alatti értéket kaptak, az utolsó helyen szereplő Csád mindösszesen 0,05 pontot nyert el.

Talán nem meglepő, hogy a két térkép analógiát mutat. Hiszen ahol a szabadságjogok veszélyben vannak, ott a gyerekek jogai sem biztosítottak.

GYERMEKJOGOK A VILÁGON 2018-BAN

AZ EMBERI JOGOK ÉS A KLÍMAVÁLSÁG KAPCSOLATA

Egyre többen ismerik fel, hogy a biztonságos, tiszta és egészséges környezet fundamentális feltétele annak, hogy bármely emberi jog kiteljesedhessen. Több állam is az alkotmányába emelte az egészséges környezethez való jogot.

Ha abból indulunk ki, hogy az egészséges környezethez való jog mindenkit megillet, akkor a klímaválság egyben emberi jogi válság is. A szélsőséges időjárási események elsősorban a bolygó gazdaságilag leginkább elmaradott régióit sújtják. Az elemek tombolásának kitett térségekben, ahol az elhúzódó aszályok vagy pusztító árvizek a legalapvetőbb életfeltételeket is veszélybe sodorják, az emberi jogok háttérbe szorulnak.

2022 egyik legsúlyosabb humanitárius katasztrófája Dél-Ázsiában bontakozott ki. A szokatlanul erős monszun és az extrém hőhullámoktól gyors mértékben olvadó gleccserek júniustól kezdődően áradásokat okoztak Pa-

kisztánban. A természeti katasztrófa szeptember végéig több mint 1500 áldozatot követelt, és 7,6 millió embernek kellett elhagynia otthonát. Az ország legalább 10 százaléka tartósan víz alá került, a falvak lakói gyakran derékig érő vízben jártak az utcákon és a földjeiken. Jelen sorok írásakor mintegy 3,4 millió gyermek van kitéve a szennyezett vízben könnyen terjedő, súlyos betegségeknek, a vízbe fúlás kockázatának és az éhezésnek. Az elöntött falvakban nem állnak rendelkezésre az olyan alapvető életfeltételek, mint a tiszta ivóvíz vagy a lakhatás, de a gyógyszerellátás és a tisztálkodási lehetőségek is korlátozottak. Számos emberi jogi szervezet, így az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) és az UNICEF is a helyszínen segíti a bajbajutottakat menedék, víz, gyógy- és élelmiszerek biztosításával.

A legújabb kutatások alapján a súlyos áradások egyébként világszerte mintegy 1,8 milliárd embert fenyegetnek, ami a teljes emberiségnek majdnem a negyede. A következő évtizedekben a klímaválság erősödésével a természeti katasztrófáknak kitett emberek aránya folyamatosan növekedni fog, a Pakisztánban zajló humanitárius krízisekhez hasonlókat okozva szerte a világon. Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, így a klímaválság hatásainak enyhítése és a változó éghajlathoz való alkalmazkodás jelenti az egyetlen megoldást az emberéletek védelmében.

A klímaválsággal együtt jár a nők jogainak háttérbe szorulása, sérülése is, sőt, a nők elleni erőszakos cselekedetek növekedésének kockázatát is magában hordozza. Becslések szerint a változó éghajlat miatt az otthonukat elhagyni kényszerülők 80 százaléka nő. A biztonságos környezetükből kikerülő, gyakran menekülttáborokban élő nők pedig sokkal inkább kitéttek az erőszaknak.

SZERVEZETEK AZ EMBERI JOGOK VÉDELMEBEN

TÁRSASÁG A SZABADSÁGJOGOKÉRT – TASZ

A TASZ 1994 óta dolgozik azért, hogy mindenkinek lehetősége legyen megismerni és érvényesíteni az alapvető jogait. Az államtól és politikai pártoktól független szervezet ingyenes

jogsegélyszolgálatot üzemeltet, emellett pedig kampányokkal, szakmai eseményekkel és tájékoztató anyagokkal az alapvető jogokkal kapcsolatos ismeretterjesztő munkát végez. Egyenlőségprojektjükben a társadalom legkiszolgáltatottabb csoportjainak (többek között a mélyszegénységben élőknek és a hajléktalanoknak) segítenek a diszkrimináció ellen, szakértelmükkel az esélyegyenlőség valós megteremtésén dolgoznak. Politikai szabadságjogi projektjük keretén belül azok védelmére kelnek, akiket a politikai tevékenységük miatt akarnak elhallgattatni. Magánszféraprojektjükben a személyes adatokat védendő az állam túlzott beleszólását igyekeznek csökkenteni. 2019 óta a Szabad díjat minden évben olyan embereknek ítéli oda, akik kiemelkedő munkát végeznek egy egyenlőbb, bátrabb és szabadabb ország megteremtésében.

AMNESTY INTERNATIONAL

A jogvédő mozgalom 1961-ben, Peter Benenson brit ügyvéd kezdeményezésével indult, aki egy újságcikkből értesült arról, hogy az akkori portugál autoriter rezsim politikai és vallási meggyőződése alapján börtönbüntetésre ítelt két diákot. Az eset annyira felháborította, hogy egy neves brit lapban ő maga is írt egy cikket, amelyben az emberi jogokat semmibe vevő és elnyomó rendszerek áldozatait melletti kiállásra szólította

Peter Benenson brit ügyvéd, akinek kezdeményezésével indult az Amnesty International

Peter Ustinov (1921–2004) színész, producer, rendező, aki az UNICEF jószolgálati nagykövete is volt. „Az öröklött vélemény – vagyis az előítélet – magának a véleménynek a tagadása. Azok számára van fenntartva, akik képtelenek vagy nem hajlandók élvezni az ész nagy elsőszülöttségi jogának előnyeit. Az előítélet azoké, akik túl gyávák, mégis túl energikusak, s bármire képesek, de csak másokkal együttesen. Egy közös futballmeccs lármája megadja nekik azt a bátorságot, aminek egyedül híjjával vannak. Az ő fizikai erőfitogtatásuk oly fenyegető, amilyenek céljaik: csüggesztő és üres”

fel olvasóit. A kampány olyan sikeres lett, hogy pár éven belül több mint egy tucat országban jöttek létre hasonló ügyekkel foglalkozó helyi szervezetek. Az Amnesty International jelenleg a világ több mint 150 országában 10 milliónál is több olyan embert tömörít, akik fellépnek az igazságtalanságok ellen. A szervezet kutatásokkal és figyelemfelkeltő kampányokkal segíti világszerte az emberi jogokkal való visszaélések és az elnyomó törvények elleni küzdelmet, és kiszabadít olyan embereket, akik csupán azért kerültek börtönbe, mert hallatták a hangjukat és kinyilvánították a véleményüket.

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

Az 1989-es, magyar alapítású jogvédő civil szervezet a rendszerváltás utáni első szabad parlamenti választás tisztaságát volt hivatott ellenőrizni, de az egyesület fő tevékenységi köre kezdetektől a menekültek és fogvatartottak jogvédelme, a rendőri tevékenységek ellenőrzése és a jogállam védelme. A szervezet nevében szereplő Helsinki az emberi jogi szempontból mérőföldkőnek számító, a korábbiakban említett 1975-ös helsinki záróokmányra utal, tevékenységüket Magyarországon végzik. Az alapítás utáni első években főként ingyenes jogi tanácsadást nyújtottak, később már szakmai képzések tartásával, kutatásokkal is bővült a tevékenységi körük. Színvonalas

munkájukért számos hazai és nemzetközi kitüntetésben részesültek, tavaly még Nobel-békedíjra is jelölték a szervezetet.

EGYESÜLT NEMZETEK SZERVEZETÉNEK MENEKÜLTÜGYI FŐBIZTOSSÁGA (UNHCR)

Az ENSZ Közgyűlése 1950-ben hozta létre a szervezetet, melynek célja, hogy a menekültek védelmét szolgáló nemzetközi intézkedéseket irányítsa és koordinálja. Elsődleges feladata a menekültek jogainak és jólétének védelme. Hét évtizedes működése során a főbiztoság több tízmillió embernek segített abban, hogy új életet kezdhessen. A nemzetközi szervezet több mint 7600 munkatársat foglalkoztat, akik nap mint nap körülbelül 33,9 millió embernek nyújtanak segítséget világszerte.

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosának Hivatala 1989 óta működik Magyarországon is. Kevesen tudják, hogy az UNHCR mandátuma a menekültek és belső menekültek védelmezése és támogatása mellett kiterjed a hontalan személyek oltalmazására is. Habár Magyarországon nem élnek jelentős számban hontalanok, az UNHCR figyelemmel kíséri a helyzetüket és erőfeszítéseket tesz számuk további mérséklése érdekében.

HUMAN RIGHTS WATCH

A jogászokból, újságírókból és különféle szakértőkből álló, 450 fős szervezet az erőszakos cselekedeteket vizsgálja ki és tesz róluk jelentést, történjenek azok a világ bármely részén. Küldetésük, hogy megvédjék a bántalmazás, erőszak kockázatának leginkább kitett embereket, így a sérülékeny kisebbségi csoportokat, a háborús zónában élő civileket, a menekülteket és a sürgősen szoruló gyermekeket.

Több mint 100 országban vannak jelen, és tényfeltáró nyomozásaik eredményeit sok millió emberrel osztják meg a különböző közösségi média-felületeken. Ennél azonban tovább is mennek: konzultációkat, tárgyalásokat kezdeményeznek kormányokkal, az ENSZ-szel, fegyveres csoportokkal és vállalatokkal annak érdekében, hogy az emberi jogokat védő jogszabályi háttérrel kikényszerítsék. Folyamatosan vizsgálatokat folytatnak a legsúlyosabb kríziseknél: az orosz–ukrán háborúban, a rohingyák menekültválságánál, a tálibok uralta Afganisztánban és az európai menekültválság esetében is.

Audrey Hepburn (1929–1993), az UNICEF egyik legismertebb jószolgálati nagykövete volt. Itt éppen egy etióp kislányt visz a hátán az első területi misszióján

UNICEF

Az UNICEF az ENSZ Gyermekalapja, melyet az ENSZ Közgyűlése 1946-ban hozott létre, hogy segítsen a II. világháború utáni Európában fagyoskodó, éhez és beteg gyerekeken, ételt, ruhát és gyógyszert juttasson el hozzájuk. Az UNICEF ma az ENSZ szakosított szervezete, tevékenységét 1965-ben Nobel-békedíjjal ismerték el. Ma a világ több mint 190 országában és régiójában vannak gyermekvédelmi programjai.

A szervezet célkitűzése a gyermekek és az ifjúság helyzetének javítása az egészségügy, a táplálkozás, a szociális gondoskodás, az oktatás és a szakképzés területén. Programjai a legszegényebb országok leginkább rászorult gyermekeit támogatják, de csak az érintett kormányok beleegyezésével nyújt segítséget. Az UNICEF a fennállása óta több gyermekéletet mentett meg, mint bármely más humanitárius szervezet a világon. Tevékenységét csak és kizárólag adományokból tartja fenn.

Az UNICEF a gyermekek jogainak szószólója, fontos szerepet játszik a Gyermek jogairól elfogadott ENSZ-egyezmény végrehajtásának ellenőrzésében.

Az UNICEF munkáját jószolgálati nagykövek támogatják és népszerűsítik. Közülük a legismertebbek Audrey Hepburn és Peter Ustinov voltak, mára megtalálható köztük Roger Federer, Serena Williams, Claudia Schiffer, Roger Moore, Whoopi Goldberg, Susan Sarandon, Mia Farrow, David Beckham, Lionel Messi, és még sorolhatnánk a Berliini Filharmonikusok zenészeitől Presser Gáborig.

A cikk szakértő partnerünk, a Planet Fanatics' Network gondozásában készült. Szerzői: **Szomolányi Katalin, Pálfi Nándor és Szabó Gréta**, a Planet Fanatics' Network munkatársai.

Kiadónk, a Ringier Hungary, a fontos ügyek mellett áll: kiadványainkban közérthetően és hitelesen tájékoztatunk arról, mi mindent tehetünk közösen a fenntartható fejlődés érdekében.

CSELEKEDJMOST.HU CSELEKEDJMOST